

URTX

S

ETMANA SANTA A TÀRREGA

(segles XV -XVII)

Ramon Miró i Baldrich

SETMANA SANTA A TÀRREGA

(segles XV - XVIII)

Ramon Miró i Baldrich
Professor de l'IES
Lo Pla d'Urgell
de Bellpuig

1. Introducció

Ens interessa repassar les dades que hem pogut trobar a Tàrrega sobre la celebració de la Setmana Santa, és a dir, l'última setmana de Quaresma, considerant-ne l'inici el diumenge de Passió i de Rams, i allargant el final al diumenge de Pasqua florida.

Pel període preparatori de la Quaresma no trobem encara durant el segle XV el lloguer d'un frare sermonador com trobàvem contemporàniament a Cervera,¹ però sí que hi ha predicació en els dies més assenyalats. Així, el 1482, paguen cinc sous al venerable frare Just per haver predicat el dia de Divendres Sant.² Dos anys més tard, en un consell general celebrat al gener, s'informa que ha vingut al convent de framenors de la vila el reverend mestre Fuster, per sermonar aquest any; el Consell determina fer el que calgui per aconseguir-lo i que no se'n vagi.³ Al segle següent es generalitzarà la despesa en el frare predicador de la Quaresma.⁴

A la Setmana Santa trobarem una colla d'actes litúrgics i paralitúrgics que giren a l'entorn de la memòria i la representació de la Passió de Crist, actes força vius durant els segles XV a XVIII. No tenim accés directe, però, a la consuetud de celebracions religioses targarines en aquest període, per la qual cosa més aviat l'aproximació anirà d'un costat assenyalant el costumari típic a l'àmbit català i, de l'altre, confirmant-ne determinades pràctiques per la constatació de despeses que assumeix el Consell i hi fan referència o en suposen la realització.

Una pràctica que trobem des de l'inici de la Quaresma és el fet de posar una cortina davant l'altar major. L'any 1554, sembla que renoven la cortina.⁵ En despeses de l'any 1555 trobem diversos elements de l'estructura que

servia per posar la cortina: l'arbre que puja la cortina, un torn amb vuit corrioles, referència a una porta de l'altar major on devia recollir-se la cortina, i referència a un armari, a la sagristia, on es guardava la soga (document núm. 21). Es posava la cortina el primer dia de Quaresma i també el Dijous Sant. El 1564, tornen a fer-ne una de nova.⁶

2. Diumenge de Rams

Tot imitant el ritu de Jerusalem, ja a la baixa Edat Mitjana s'introduí el costum de celebrar la processó i benedicció dels rams, fent referència a l'entrada triomfal de Jesús a Jerusalem. Seguint la litúrgia de la Peregrina i l'*Ordo*, Pascher estableix algunes característiques bàsiques d'aquesta processó:

1. S'inicia i acaba en llocs diferents, no es mou en cercle.
2. Segons el model de Jerusalem, s'inicia sovint fora de la població, en un lloc elevat o petit turó.
3. En el camí es canten responsoris i es fa una adoració de la creu.
4. El bisbe o la màxima autoritat eclesiàstica que presideix la processó actua com a representant de Crist.⁷

A Tàrrega, als comptes del segle XVII trobem la despesa en rams per als paers, fet que implica que es realitzava la processó de rams i, a més a més, que hi havia una participació dels paers com a representació institucional del Consell de la vila, per la qual cosa els rams que duïen els eren pagats dels fons comuns.⁸ L'any 1572 hem trobat la precisió que el Consell paga un pa beneït pel quart diumenge de Quaresma i un altre per a "dominica in Passio"

Processó de Setmana Santa

Any 50.

Al carrer d'Agoders de Tàrraga.

(Fotografia, Calafell. Arxiu fotogràfic del Museu Comarcal de l'Urgell)

(el mateix diumenge de Rams), a un sou i quatre diners cada un; ja de força anys abans trobàvem despeses en pa beneït, però en aquest any s'indica exactament unes festes litúrgiques en què servien.⁹

3. El cant de la Pàssia

El mateix diumenge de Rams s'anomena també diumenge de Passió; després de la processó de Rams se celebrava la missa de Passió. En ella es llegia el relat de la Passió de Jesús segons l'evangeli de sant Mateu. Aquesta lectura es complementava el Dimarts Sant amb la lectura de la Passió de Jesús segons l'evangeli de sant Marc i, el Dimecres Sant, la lectura sobre la mateixa temàtica segons l'evangeli de sant Lluc.

Aquestes lectures eren fetes pel diaca, però el problema de la llarga lectura i la tendència dramatitzant de l'Edat Mitjana portaren, ja a partir del segle X en alguns països, a distribuir la lectura entre tres cantors: el primer era l'encarregat de la part narrativa de l'evangelista; el segon, de les intervencions col·lectives (la "turba") o d'un individu particular; el tercer, de les paraules de Jesús. I aquesta distribució és adoptada a Roma en el segle XV (EISENHOFER, 1940, pàg. 108).

Aquesta lectura cantada a veus es troba referenciada arreu de l'àmbit català com a "cant de la Pàssia", encara que un dels primers puristes de la llengua, Jeroni Pau, a la seva continuació de les *Regles d'esquivar vocables i mots grossers o pagesívols*, de Bernat Fenollar, corregís que "La passio de Jesuchrist se canta, no la pàssia ne el passi". Per donar una dada propera d'aquesta vitalitat, apuntem que a Santa Coloma de Queralt consten documentades l'any 1438 "Unes pàssies scrites en paper" (Arxiu Parroquial).¹⁰

A Tàrrrega, tenim referències al fet de "dir la Pàssia" com a acte propiciatori (contra tempestes, perill de pesta, etc.) abans que a l'acte de "cantar la Pàssia" per Setmana Santa. Així, al consell celebrat el diumenge, tres de desembre de 1531, els paers proposaren al Consell que "attès que mossèn Vernet diu de quada dia la pàssia y com quadequal treballar és justa cosa sie remunerat, per ço vege y deternene dit Consell si li daran cosa alguna, ni què serà rahó li sie dat". I el Consell determinà que els mateixos paers i prohoms tinguessin facultat de taxar-li la quantitat que a llur parer fos raonable.¹¹

Tot i que la referència de Santa Coloma ens pot fer pensar en la possibilitat que el cant de la Pàssia ja fos habitual en aquestes contrades durant el segle XV, no hem pogut docu-

mentar-lo a Tàrrrega d'una manera clara fins a l'any 1569, en què consta que un mestre de cant cantà les pàssies i féu l'ofici durant la Setmana Santa (document núm. 24). De fet, però, l'existència de mestre de cant i d'organista a la vila és força habitual durant el segle XVI, i els pagaments globals del sou anual per terces no necessitaven precisar els actes específics que havien de fer. Per això només en casos excepcionals podem trobar una mica detallada aquesta dada.

L'any 1581, sabem que, durant la setmana del diumenge de Passió i la següent, la Setmana Santa, reforçà la capella de cant l'estudiant terrassenc Bernat Aimeric, contrabaix de cant d'orgue, i li pagaren una lliura i dos sous (document núm. 26). El 1589, un mestre de cant de Jaca i dos nebots seus cantaren durant onze dies (part de la setmana que conclou el diumenge de Passió, la Setmana Santa i els dos primers dies de Pasqua) i reberen la paga de dues lliures, a més de fer-los la despesa, que muntà quatre lliures i vuit sous (document núm. 27). I encara, el 1605, en què desconduïren el mestre de cant Josep Avizanda, prevere, i s'avingueren amb els frares del convent del Carme perquè un d'ells fes de nou mestre de cant, sabem que el dia deu d'abril oferiren un present de dotze lliures sobrades de carn de moltó, que valia dues lliures i catorze sous, al prior i cantors de Nostra Senyora del Carme, perquè havien cantat de pròpia iniciativa tota la Quaresma, tot i que llur conducció no començava fins al dia de Pasqua.¹² I el 1615, mossèn Josep Avisanda, novament aconduït com a mestre de cant almenys des de 1613, cobra una lliura i quatre sous per haver cantat i haver tingut cantors forasters durant la Setmana Santa.¹³

L'any 1618, el Consell paga quatre sous al fuster Bernat Sunyer per fer un cadafal dins l'església major, el qual serviria perquè hi cantessin la Pàssia el diumenge de Rams i els altres dies (document núm. 32). El cant de la Pàssia havia esdevingut ja un espectacle dramàtic prou important.

4. Dijous Sant

El Dijous Sant, especialment a partir del concili de Trento, es desplaçà al matí la missa de la tarda en memòria de la cena, i es dedicà a l'adoració de l'eucaristia; durant la missa, la realització del ritu secundari de traslladar l'eucaristia al lloc de la reserva fins al dia següent anà adquirint una importància desproporcionada; l'altar de la reserva es convertí en monument (sovint en forma d'urna i amb una clara relació amb el "sepulcre" de Crist) i s'anà generalitzant el costum de recórrer les diverses esglésies de la pròpia població per visitar els monuments.¹⁴

Per considerar una població propera i pertanyent al mateix bisbat (el de Vic fins a finals del segle XVI i després el de Solsona), trobem que a Cervera, el Dijous Sant se celebrava una processó matinal exterior a l'església major, però que en sortia, anava fins a l'hospital de Berenguer d'en Castelltort i hi tornava; llavors es feia solemne ofici, sermó i consagració de la crisma.¹⁵ A finals del segle XVI, trobem la confraria de la Puríssima Sang de Jesucrist encarregada d'organitzar la processó, i el Consell cerverí pren a càrrec pagar un ajut força variable segons els anys. Llavors s'anirà generalitzant el fet que a la processó hi acudeixin les confraries no sols amb creus i brandons, sinó també amb passos o misteris que representaven, de manera estàtica, diverses escenes de la Passió de Crist; és ja la típica processó barroca o posttridentina.

A Tàrrrega, ni durant el segle XV ni durant el segle XVI hem trobat referències a la processó; només trobem, en un compte pagat a Joan Jordà, argenter targarí, les despeses en argent i or posats a la capsa de les crismes de l'església major, i la feina de posar-los-hi.¹⁶

A partir del segle XVII sí que hi ha dades clares sobre una processó de Dijous Sant amb recorregut fora de l'església i amb la participació de confraries amb passos o misteris, dins l'estil posttridentí que ja hem caracteritzat. L'any 1680 sabem que se celebrà la processó i, així com en anys anteriors hi anava només el misteri de Crist crucificat, a càrrec de la confraria de Nostra Senyora de l'Esperança i de la Puríssima Sang de Jesucrist, aquell any s'hi afegiren tres confraries més amb misteris. Foren la confraria de sant Josep i sant Eloi amb el misteri de la Coronació d'espines; la confraria de sant Ramon amb el misteri de Nostre Senyor portant la creu; i la confraria de santa Basilisa amb el misteri del Sepulcre (BERGA, 1948).¹⁷ El Consell disposà l'ordre de la processó i, quant als misteris, decidí que en l'ordenació no se seguís el criteri de l'antiguitat de les confraries, sinó l'ordre d'escenes de la representació de la Passió.

Al seu estudi, Ramon Berga segueix l'evolució de la processó al segle XVIII, en què es van afegint misteris o passos: el 1719, el de l'Oració a l'hort, a càrrec dels "minyonets"; el 1729, el de la Verònica, a càrrec de la confraria de santa Anna.

Cal diferenciar la processó exterior de la processó interior, probablement reduïda sovint als preveres, quan es porta el Corpus al monument. A Vic, sabem que entre 1463 i 1467 el prevere Francesc Terrades arribà a un acord amb el Capítol i amb el Consell per deixar diners a censal al Consell perquè anualment

proporcionés els diners necessaris per pagar la institució dels "XII seniores" del monument. Aquesta institució consistia en el fet que, a l'inici de la missa, dotze preveres es vestien d'apòstols a la sagristia, amb ciris de cera negra i amb els cartells dels textos que havien de cantar, "e com vindrà al profaci isquen de la dita Sagristia ab los ciris cremants per orde aionollant se davant l altar al llevar del Corpus, e dita la missa major acompanyen lo dit corpus al moniment cantant tostemp a veu submissa e vaxa certs imnes contenguts en un cartell que cascú d ells hage a portar aionollant-se de tres en tres davant lo dit corpus ab la testa enclinada, e com pus reverentment e devota fer-se pusca fins en lo moniment; e ésser en lo moniment se asseguen per orde .VI. d una part e altres .VI. de altre en sengles banchs e recoldats sobre les taules cubertes de bancals per lo dit mossèn Terrades aquí ordonats e donats, e aquí ab veu submissa e baxa psalmeiant uns d una part e altres d altra altro lo psaltiri; e hauer fet lo dit ofici en la nit, algú d ells lige alta veu un llibre apellat Lätzer tractant de la passió del dit nostro Redemptor al poble qui serà aiustat, aquell promovent a recordació, memòria e devoció del misteri de la passió del nostro mestre Jhesús, e axí siguen tota la nit fins al sendemà quant lo trahuen del moniment acompanyant aquell en la dita manera fins a l altar maior, e fins que per lo prevera és rebut." (JUNYENT, 1978, pàg. 241)

Almenys aquesta processó que anava per l'interior de l'església, des de l'altar major, on era celebrada la missa, a la capella on era disposat el monument, es feia també amb els dotze apòstols a Cervera durant el segle XVI, sense que això impliqués necessàriament la vetlla del monument durant tota la nit. Hem trobat algun ajut del Consell a la "processó dels apòstols" que -suposem- es refereix a la mateixa que hem trobat descrita al cap del bisbat.

La primera dada que hem trobat en referència a la pràctica de fer el monument a Tàrrrega és de l'any 1482, en què el Consell despèn trenta-cinc sous i escaig per "quatre ciris que han servit al Corpus stant en lo moniment" (document núm. 3). També consta al mateix albarà la despesa en una unça de cera gomada, però no n'especifica l'ús. Un altre albarà de l'any 1487 presenta gairebé els mateixos termes: compren també "quatre ciris que han servit al Corpus stant en lo moniment", i una unça de cera gomada (document núm. 5).

Al següent llibre d'albarans (1540-1556), consta ja, el 1542, la compra de quatre unces de cera gomada per al Corpus el Dijous Sant.¹⁸ Als comptes de l'any 1547, es precisa una mica més: despenen un sou i mig per tres

unces de cera gomada vermella per al Corpus.¹⁹ Les despeses en els ciris pel monument i en cera gomada per a segellar-lo són constatables anualment a partir d'aquests anys. L'any 1568, els ciris pel monument s'han doblat: vuit ciris, que obrà l'apotecari targari mossèn Felip Martí, així com els ciris dels rotlles i el ciri pasqual, tot obrat per una lliura i sis sous.²⁰ Aquesta despesa en lluminària al monument anà creixent amb el temps i, ja entrats al segle XVII, trobem, per exemple, l'any 1626, la despesa de dotze lliures i nou sous en la cera pel monument; despesa que es manté el 1652 -dotze lliures i deu sous-, però que s'ha doblat el 1666, en què paguen a Joan Llombart, candeler de Santa Coloma de Queralt, vint-i-cinc lliures, divuit sous i tres diners per la cera pel monument.²¹

Una proposició feta al consell celebrat el cinc d'abril de 1694 ens assabenta de l'habitudo d'aquest ritu secundari de dur el Corpus al monument i segellar-lo. El monument era parat a l'altar de la capella del Sant Crist, i per tant, devia ser portat -probablement en petita processó interna- de l'altar major al d'aquesta capella. Aquell any, però, ja tenien ornat l'altar major i decideixen fer allí el monument (document núm. 34). No trobem cap explicació de com es feia la processó interna, ni si hi anaven preveres o laics vestits d'apòstols com passava a Vic i Cervera.

Ja al segle XVII trobem dades que proven que es devia fer un monument a cada església de la vila, i que s'havia introduït també el costum que veguer, batlle -si es trobaven a la població-, els paers i prohoms de la vila fessin la visita als monuments. Just després, els era ofert, a càrrec de la vila, un refresc: el 1609, el refresc a tots ells costà poc més de dues lliures;²² el 1612, refresc als paers i prohoms que anaren a cercar els monuments, consistent en una ampolla de vi blanc i una altra ampolla de vi claret que costaren sis sous (document núm. 31); el 1615, refresc a paers i prohoms, una lliura i cinc sous;²³ el 1620, consta la despesa de quatre sous en vi claret per al refresc.²⁴

Una altra pràctica pròpia d'aquest dia, el lavatori o cerimònia de rentar els peus a dotze pobres, a imitació del lavatori que féu Jesús als apòstols abans de la cena (Jo 13: 1-17), no podem constatar-la en cap moment, perquè no deixava rastre de despeses.

5. Divendres Sant

El Divendres Sant hi havia la cerimònia del despullament progressiu de la creu i la seva adoració, descrita força detalladament en algun missal lleidatà.²⁵ Pel fet que aquest acte

no implicava cap mena de despesa que ens el pugui descobrir, només podem suposar que és ben probable que es fes, com en altres molts indrets de Catalunya. Aquest despullament progressiu de la creu venia a representar d'una manera dramàtica l'acte de la crucifixió (EISENHOFER, 1940, pàgs. 114-115 i PASCHER, 1965, pàgs. 159-162).

Sí que trobem alguna referència, en canvi, a la realització d'una processó. Des d'inicis del segle XVII, trobem una despesa del Consell en posar les graelles per a la processó de Divendres Sant i, després, tornar a treure-les.²⁶ La referència a les graelles, necessàries per a il·luminar els llocs per on havia de passar la processó, fa pensar en la realització de la processó a inici o final del dia.

6. Dissabte Sant

El Dissabte Sant se celebrava la benedicció del ciri pasqual, un ciri de tamany considerable, símbol de Jesús i de la seva resurrecció. Des del primer llibre d'albarans conservat trobem la despesa del Consell en el ciri pasqual, paral·lela a la despesa pels ciris del monument, necessaris el Dijous Sant, i els del rotlle.²⁷ Les despeses es barregen degut al fet que sovint han de comprar primer la cera (a particulars i, més d'un any, a la fira de Bellpuig),²⁸ i després paguen les feines d'obrar la cera i de capçar el ciri pasqual.

Diversos anys s'especifica també la despesa en obrar els "cucurrans" pel ciri pasqual; el 1553, s'afegeix la dada que compren encens per als "cucurrans"; i el 1567, paguen vuit sous per "lo capsar del ciri pasqual, per posar-i verdet y fer-y una quorona".²⁹

També en altres anys es fa referència als adobs al bastiment de fusta on era posat el ciri pasqual, com el 1547, en què pagaren un sou i quatre diners a mestre Cisteró, fuster, per aquesta feina (document núm. 17). I el 1592 trobem el pagament de cinc sous per adobar les carrutxes -corrioles- del ciri pasqual (document núm. 29), que fan pensar que el bastiment on era col·locat el ciri devia poder elevar-se i davallar amb el possible joc de cordes i corrioles.

La vespra de Pasqua de l'any 1482, trobem un ajut del Consell, de trenta-un sous, als pobres vergonyants de la vila (document núm. 4); no trobem, però, altres dades que en mostrin la continuïtat.

7. Els oficis de tenebres

Els tres últims dies de Setmana Santa -Dijous,

Divendres i Dissabte Sant- tenen en comú l'ofici de maitines, que era anomenat Matutina tenebrarum (a Roma, a l'alta Edat Mitjana, se celebraven de nit). L'acte d'apagar a poc a poc els ciris del triangle representava la dispersió dels deixebles, i l'últim ciri que s'apagava, darrera l'altar, i es presentava de nou, figurava la mort i resurrecció de Jesús. Finalment, el soroll que al final dels maitines es produïa amb matraques, maces i carraus, era interpretat com a símbol del terratrèmol que acompanyà la mort de Crist; el seu origen eren els senyals amb què s'indicava la conclusió de l'hora canònica (EISENHOFER, 1940, pàgs. 109-110). De fet, les úniques dades que hem pogut trobar sobre aquesta temàtica als llibres de comptabilitat del Consell de la vila són els adobs a les tenebres del campanar. L'any 1592, adoben les tenebres del campanar i hi posen dues maces (document núm. 29); la despesa va de costat amb altres despeses típiques d'aquestes dates i, per tant, queda clar que les tenebres eren usades aquests dies de Setmana Santa.

8. Pasqua

El diumenge de Pasqua és dia d'alegria per la resurrecció de Crist. Per això trobem sovint apuntada la despesa en joglars, alguns anys feta indirectament a la confraria de sant Esteve, que tenia cura de llogar-los i organitzar la festa, com a confraria de fadrins que era (vegeu MIRÓ, 1991, pàgs. 145-147).

Així, el 1551, el Consell paga onze sous als fadrins com a ajut dels joglars, però l'any següent trobem que el Consell ja paga directament els joglars (una lliura i set sous), la despesa que fan (divuit sous) i la feina d'anar a cercar-los (sis sous). El 1553, sabem per la despesa que els joglars ja eren a la població la vigília de Pasqua, i els pagaren sou (una lliura divuit sous), la despesa i també els llits (un sou i quatre diners).³⁰

El 1576, fins i tot trobem que es fa una representació de temàtica religiosa a la plaça Major (representació que comentem al següent apartat).

9. L'activitat dramàtica

Hem recollit i publiquem a l'annex documental una sèrie de dades sobre activitat dramàtica a l'entorn d'aquestes festes i també d'aquesta temàtica.

Els dos primers documents que hem recollit complementen els que ja vam publicar en un treball anterior de temàtica similar (MIRÓ, 1990); es refereixen a la representació de la Passió que feren a Tàrrrega l'any 1480, tres

anys més tard que trobem iniciades les representacions a Cervera. Es tracta de dos albarans i, de fet, el segon document és la refeta posterior del primer albarà. No aporten noves dades per al coneixement de com es realitzà la representació o sobre el lloc on fou feta, però tot i així els donem a tall de completud. L'albarà ens informa del pagament de sis sous a Aparici Ripoll per una biga que serví per "fer la creu, la qual ha servit a crucificar lo Jesús al Divendres Sant" (document núm. 1) o a "ffer la creu del Jesús al Divendres Sant" (document núm. 2).

El primer albarà és encara el que aporta una mica més d'informació, puix que insisteix en la referència a una acció executada en aquella representació: la crucifixió de Jesús.³¹ I tots dos aporten una altra dada que ja teníem coneguda dels albarans anteriors: que la representació fou feta el dia de Divendres Sant, igual que les representacions que trobàvem realitzades a Cervera els anys 1477 i 1479.

Ms. B de la Passió de Cervera.

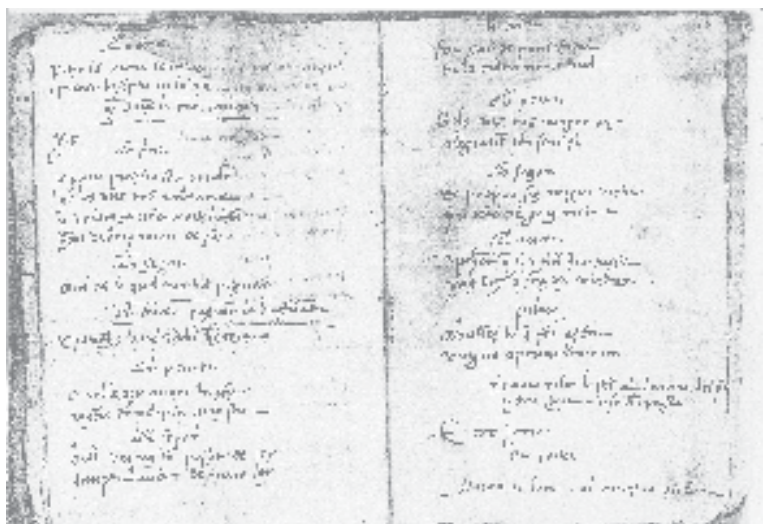
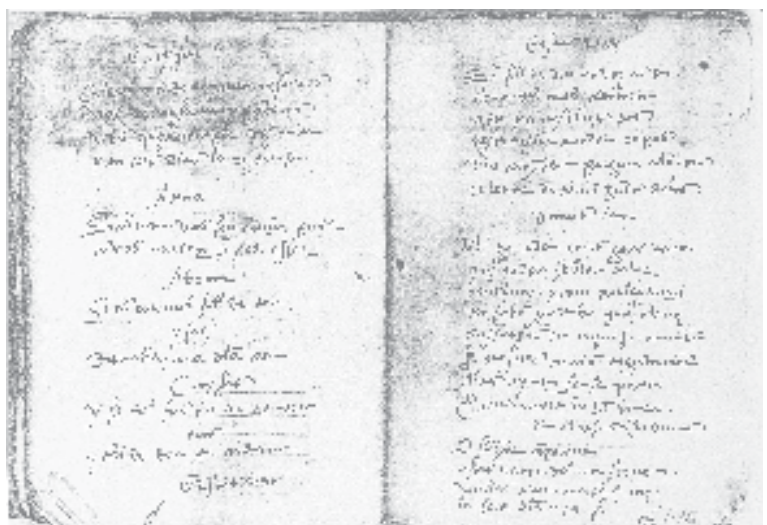
(1537-1545)

FF. 35v-36r. Hi ha el diàleg amb els dos lladres.

Ms. B de la Passió de Cervera.

(1537-1545)

FF. 23v-24r. Hi ha la referència a cantar "a so de la passia".

El fet que no s'hagin conservat els llibres d'albarans dels anys 1491 a 1539 no ens permet saber avui si hi hagué més continuïtat de representacions a Tàrraga en aquest període. El segon llibre d'albarans conservat (1540-1556) ens proporciona dades sobre dues altres representacions de la Passió, la de l'any 1546 (just l'any següent a l'última representació certerina coneguda, al segle XVI, del text aplegat per Baltasar Sança i Pere Pons) i la de l'any 1555.

La de l'any 1546 és la més complexa i en podem saber unes quantes característiques gràcies a les dades de les despeses i a les determinacions del Consell.³² És un cas certament excepcional, força més complex que la representació de l'any 1480 i també més complex que la representació posterior, de 1555.

La incitació a la representació, el 1546, sembla ser doble: d'un costat la magna representació que es va fer a Cervera l'any anterior; de l'altre, la connexió de la representació amb el jubileu.³³

El 1545 fou l'any en què la Passió representada a Cervera assolí el seu màxim desplegament d'episodis i de fastuositat, si considerem les dades conservades. El prevere Baltasar Sança prengué la iniciativa i proposà a la comunitat de preveres de Cervera que un grup de preveres tenien intenció de representar novament el misteri de la Passió a l'església, i que hi afegirien dos episodis nous: el Dilluns Sant, el *Convit de Llätzer*, i, el Dimecres Sant, el *Consilium contra Christum*. Només sol·licitaven de la Comunitat el consentiment i que demanessin ells la llicència a l'inquisidor. A més de Baltasar Sança, el grup de preveres encarregat de l'organització fou: Lluís Montaner, Pere Ponç, Llorenç Romeu i mossèn Sabater. Sabem que hi hagué com a mínim dos cadafals, que hi havia una típica "boca d'infern" -la qual fou pintada per Pere Alegret-, i que, a l'episodi representat el Dijous Sant, el Consell va desprendre quinze sous en una antorxa que cremà durant la representació.³⁴

A Tàrraga, l'any següent, uns particulars decideixen fer alguns dels episodis que l'any anterior s'havien fet a Cervera, potser esperonats per l'espectacle que algun d'ells havia vist l'any anterior o havien sentit comentar.

Tant és així que fins i tot es procuren els textos utilitzats a Cervera l'any anterior, almenys el text corresponent al manuscrit B conservat, on hi ha el judici, la Passió, el descendiment a l'infern i el davallament de la creu, i també el text de l'episodi de *La resurrecció de Llätzer*, que no s'ha conservat,³⁵ però, pel repartiment de papers, creiem que existia i que fou repre-

sentat a Cervera el 1545. El pagament de quatre sous a mossèn Muntaner, notari de Cervera, pel "translat tragué de la consuetud per les coses de la Passió" (document núm. 8) acaba de confirmar aquesta vinculació.³⁶

La primera diferència apreciable és que no es tracta d'una colla de preveres, com passava a Cervera, sinó d'un grup de particulars. Potser aquest primer fet provocà la segona diferència que podem assenyalar: la representació no es farà a l'interior de l'església sinó a la plaça Major, davant de l'església. I el Consell targarí se sentirà més obligat que no se sentí el Consell certerí a pagar els ajuts; fou també el Consell qui hagué de demanar el permís a l'inquisidor (document núm. 6).³⁷

Per a aquella ocasió, la plaça fou envelada (despesa de dues lliures en envelar-la) i hi construïren els cadafals; a les despeses podem veure una referència als cadafals de la Passió i després la referència a dos cadafals específics, el cadafal d'Herodes i el cadafal de Jesús.

La major part de la fusta per als cadafals, la deixen particulars de la vila, i la despesa bàsica és en claus de diversos tipus per clavar les fustes i muntar els cadafals.³⁸ Per les anotacions del manuscrit B, sabem que el cadafal d'Herodes era un cadafal petit; devia trobar-se muntat damunt el cadafal gran de representar, o potser millor a un costat per poder representar amb més realisme l'anada del pretori de Pilat a la casa on es trobava Herodes.

Damunt els cadafals, els únics elements a què hi ha referència de despeses són la creu de Jesús (una biga per a fer les cuixes de la creu, serrar-la i aludes per als braços) i les creus dels dos lladres (claus i cairats de pi).

Quant a l'attrezzo, les despeses del Consell fan referència a tres tipus d'elements:

a) Les màscares per als personatges. Antoni Marleda va a Lleida a llogar màscares per a personatges de la Passió (cobra dotze sous dels viatges d'anar a llogar-les i d'anar a tornar-les, i despèn disset sous en el lloguer de les màscares); van també a Cervera, a llogar dues màscares.

b) Els vestits d'alguns personatges. Al Tarròs els deixen el vestit de diable i a Cervera lloguen el vestit de Jesús.

c) Els objectes. Fan les mitres d'Annà i de Caifàs, i compren quatre diademes. Dels actors només trobem la referència a un: mossèn Rabassa, que fa de Jesús amb algunes despeses i amb una execució tan bona

del paper que determinen donar-li un ducat en premi. Aquest mossèn Rabassa devia ser Pere Baltasar Rabassa, que en aquells anys potser seria encara estudiant, i després exercirà de notari, a Tàrrrega, almenys entre els anys 1558 i 1601.³⁹

Hi ha també referència directa o indirecta a altres personatges, sense que constin els actors: Llätzer, Annà, Caifàs, Herodes, els dos lladres i el diable. A més de *La resurrecció de Llätzer*, i en base als personatges que hem pogut referenciar, els episodis que amb molta probabilitat foren representats són: el judici a Jesús (referència a Annà, Caifàs i Herodes), la crucifixió (Jesús i els lladres) i el descendent a l'infern (el diable). Havent-hi els elements, i en la possibilitat que haguessin fet transcriure tot el manuscrit B, la Passió podia acabar amb el davallament de la creu.

Nou anys més tard, el 1555, sabem que el Consell pagà cinc sous i mig a uns homes que feren un cadafal dins l'església major i portaren les creus de la paeria i les tornaren a lloc,⁴⁰ tot perquè el Dijous Sant es representà, a l'interior de l'església, una part de la Passió (document núm. 20). No n'hem trobat més precisions.

Recordem que uns anys més endavant, el 1583, es féu l'episodi del davallament de la creu a Bellpuig (MIRÓ, 1990, pàg. 89).

El 1555, a més a més de la representació d'algun episodi de la Passió el Dijous Sant, tenim dades de dues representacions teatrals més, durant l'any: la primera fou just abans d'entrar a la Quaresma, cap a Carnestoltes si no fou el mateix dia de Carnestoltes. Els d'Arbeca representaren el *Misteri de sant Cristòfol* i rebren quatre sous per "ésser primés" (document núm. 18); aquest pagament fa pensar en una mena de competició entre colles de representants, però no n'hem trobat cap més document que pugui confirmar-ho.

La segona fou per Cinquagesma, ja dins el període pasqual. En aquest cas es representà la *Història de la vida cristiana* a la plaça Major. Per muntar el cadafal per a la representació utilitzaren bancs i cadires, i la despesa fou mínima (dos sous); en canvi, la despesa més important es féu en construir dos cadafals per als paers, prohoms i gent estrangera (invitats destacats), per poder veure l'obra des d'una posició privilegiada.

És curiosa la determinació que trobem al consell del vint-i-tres d'abril de 1558, en què, degut al fet que l'endemà diumenge -festa en què celebren la processó de l'Àngel Custodi- s'ha de representar la *Història de Nostra Senyora*

del Roser, resolen no deixar entrar forasters a la vila "per quant lo aplec de la gent poria danyar" (document núm. 23). Les representacions d'anys anteriors devien aplegar prou quantitat de gent de les poblacions veïnes perquè acabessin per adoptar una resolució com aquesta.

L'any 1576, el diumenge de Pasqua, es representà la *Comèdia dels set mecats mortals* (document núm. 25). Sembla que degueren representar-la estudiants i particulars de la vila, puix que trobem la despesa en dues xarpelles per poder fer roba als representants. Alhora el Consell despèn quatre sous i quatre diners en fer un cadafal per als paers i prop de sis lliures en els músics que sonaren a la representació i durant el dia. Aquests músics foren la colla de Vilar i Barulls, de Lleida; Barulls era, segurament, Magí Barulls, que trobem novament tocant amb el grup de Vilar a Tàrrrega, l'any 1584, als oficis i a la processó de Corpus.⁴¹ En endavant trobarem en diverses ocasions el lloguer de joglars per acompanyar musicalment la representació d'una història o d'una comèdia.

A finals del segle XVI i inicis del XVII trobem dos casos en què hi ha la representació de diverses obres al període previ a la Setmana Santa. El 1592, uns representants fan obres "al divino" durant la Quaresma (document núm. 28); i el 1603, T. de Aguilar, amb la seva companyia, representà diverses comèdies a la vila a l'entorn de la festa de Carnestoltes (document núm. 30).

En tots dos casos són companyies passavolants que fan aturada a la vila per representar part del seu repertori i rebren un ajut addicional del Consell, ajut que munta la mateixa quantitat: dues lliures. Possiblement, també, les obres ja serien castellanés. Amb aquest nou tipus de companyia, trobem ja les dues vies típiques de teatre que es mantindran en endavant: els estudiants i afeccionats, d'una banda, a les festes més destacades; les companyies de professionals de pas en el trajecte entre Lleida i Barcelona, de manera ocasional i en dates no significades.

Notes

¹ Vegeu MIRÓ, 1995.

² AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1479-1490*, f. 52r.

³ AHCT, FM, *Llibre de consells, 1480-1490*, f. 121r.

⁴ Sobre aquesta temàtica tenim ja un treball enllestit i en premsa a *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes* (Miscel·lània Arthur Terry), amb el títol "Predicar la Quaresma a Tàrrrega. Segles XVI i XVII".

⁵ Vegeu les despeses a AHCT, FM, *Llibre d'albarans*,

1540-1556, f. 187v.

⁶ AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1563-1565, f. 15r.

⁷ PASCHER, 1965, pàg. 123

⁸ El 1604, trobem la despesa de sis rals en palmes per al dia de Rams, pels paers (AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1603-1617, f. 29r); i en endavant, la despesa anual en palmes pels paers és força constant.

⁹ AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1567-1576, f. 73v.

¹⁰ Referenciat al DCVB, entrada "pàssia".

¹¹ AHCT, FM, *Llibre de consells*, 1519-1536, f. 351r. Més endavant, l'any 1589, en un pagament fet el dia u de març, trobem la despesa per fer dir la "pàssia" pel temporal (AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1586-1593, f. 60r)

¹² AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1603-1617, f. 59r i v.

¹³ AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1603-1617, f. 328v.

¹⁴ Vegeu per a aquesta evolució a l'àmbit catòlic MARTIMORT, 1961 (la part quarta, secció segona, a càrrec d'Antoine Chavasse) i, més concretada a l'àmbit català, l'entrada "monument" a la GEC, a càrrec de mossèn Antoni Pladevall.

¹⁵ Crida conservada de l'any 1441 (vegeu MIRÓ, 1992, pàg. 1246)

¹⁶ AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, f. 14r.

¹⁷ Aquest inici de responsabilitat de la confraria de la Puríssima Sang de Jesucrist en la processó exterior del Dijous Sant l'hem d'entendre en el sentit que era justament aquest el dia de celebració de la confraria; per això arreu on es troba fundada o agregada a alguna altra (en una arxiconfraria), la trobem al càrrec d'aquesta processó de Dijous Sant o bé en un paper destacat (per a Barcelona, tot i que les dades que dona són ja del segle XVIII, vegeu CURET, 1983, pàgs. 169-173).

¹⁸ AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, f. 16v. La cera gomada servia per a segellar el monument, un cop introduït el Corpus.

¹⁹ AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, f. 81v.

²⁰ AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1567-1576, f. 25v.

²¹ AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1617-1643, f. 146r i *Llibre d'albarans*, 1643-1677, ff. 159v -amb la precisió que es paguen als capitans de la confraria de Sant Esteve, que en tenen cura (vegeu MIRÓ, 1991, pàgs. 144-145)-, i 349r, respectivament.

²² AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1603-1617, f. 171r.

²³ AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1603-1617, f. 320r.

²⁴ AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1617-1643, f. 66v.

²⁵ També trobem explicada la realització d'aquesta cerimònia a la catedral de València en el segle XV (RIPOLLÉS, 1929, pàgs. 209-210).

²⁶ AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1603-1617, ff. 40v (per a l'any 1604) i 62v (per a l'any 1605).

²⁷ Sobre els ciris del rotlle, hi ha una precisió a les despeses de l'any 1551 que diu que aquest es féu el dia de Nostra Senyora d'agost (festa major de la vila).

Vid. AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, f. 128v.

²⁸ Així, el 1542, a Soler, de la Cardosa; el 1555 en compren a Joan Cantellós, del Talladell; el 1547, el 1556 i el 1567, a la fira de Bellpuig (AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, ff. 16r, 203v, 77r i 214r, i *Llibre d'albarans*, 1567-1576, f. 2r, respectivament).

²⁹ AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1567-1576, f. 1v. El posar verdet o cera verda a la corona del ciri pasqual és probablement l'acció que trobem consignada, pel 1547, al document núm. 15, on la proximitat amb les despeses de la representació de la *Passió* feta l'any anterior i el fet de referir-se a la "corona del Jesús" inviten a la confusió.

³⁰ AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, ff. 129r (el 1551), 141r (el 1552), 161r i 162r (el 1553).

³¹ Acció que ja havíem pogut precisar al treball anterior en base als documents allí publicats.

³² És curiós constatar que les determinacions del consell celebrat el vint-i-quatre d'abril havien estat ja acomplertes als albarans signats el dia vint-i-u; fou aquest punt del consell tan sols la corroboració formal d'una decisió ja presa amb anterioritat ?

³³ Hem de pensar que en part representaren la *Passió* aquest any per animar la gent a complir l'obligació pasqual i així guanyar el jubileu. El Consell també s'encarregà de pagar sis sous al frare que confessà al jubileu (document núm. 15).

³⁴ Textos i comentaris a MIRÓ, 1992.

³⁵ Aquest episodi de *La resurrecció de Llätzer* és l'únic que hem trobat documentat a Balaguer, on fou representat durant la Setmana Santa de l'any 1475. El text que ens informa d'aquesta representació diu: "Item donets a.n Antoni Ferreny, al qual són deguts per los confits e vi que despengueren en la representació del *Resucitament de Lätzer*, onze sous" Arxiu Històric Comarcal de Balaguer, Fons Municipal, *Comptes de clavaria de mestre Paschual Yago*, 1475, f. 52r. Al manuscrit Llabrés s'ha conservat dos textos catalans d'aquesta temàtica (les consuetes núms. 17 i 18), un dels quals ha estat editat actualment i comentat (CENOZ/ HUERTA, 1988).

³⁶ En aquella data trobem a Cervera dos Montaner que siguin notaris: Joan Montaner (major), notari entre 1501 i 1560, i Joan Montaner (menor), notari entre 1532 i 1566 (CANELA/ GARRABOU, 1985). Potser pel tipus de feina podem adscriure-la al notari més jove.

³⁷ Hem revisat a l'arxiu les lletres conservades del Consell sense que hagi aparegut la lletra adreçada a l'inquisidor.

³⁸ Les despeses a mestre Montaner per ajudar a fer el cadafal fan pensar en un obrer o fuster ja habituat a aquestes feines; no el podem confondre pas amb el notari, però podria ser algun altre Montaner de Cervera. A Tàrrrega trobem algun Montaner més cap a final de segle, però sembla que no hi fan una estada massa llarga.

³⁹ Aquests són els anys dels quals es conserva manuals i altres llibres notariaus seus a l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera (vegeu CANELA/ GARRABOU, 1985, pàgs. 184-186).

⁴⁰ Les creus usades el 1546, segurament; havent-ne

Bibliografia

- BERGA, 1948: BERGA I ROSSELL, Ramon, "La procesión antigua de Jueves Santo en Tárrega" a *Nueva Tárrega*, any V, núm. 198 (Tárrega, 20 març 1948), sense numerar, dues pàgines.
- CANELA/GARRABOU, 1985: CANELA I GARAYOA, Montserrat/ GARRABOU I PERÉS, Montse, *Catàleg dels protocols de Cervera*. Fundació Noguera, Barcelona, 1985.
- CENOZ/ HUERTA, 1988: CENOZ I DEL AGUILA, G. / HUERTA I VIÑAS, F., "La *Consueta de Làtzer*, peça núm. 17 del ms. 1139 de la Biblioteca de Catalunya" a D. A., *Studia in honorem prof. M. de Riquer*, vol. III (Quaderns Crema, Barcelona, 1988), pàgs. 35-59.
- CURET, 1983: CURET, Francesc, *Visions Barcelonines, IV* (Costums, festes i solemnitats). Alta Fulla, Barcelona, 1983².
- EISENHOFER, 1940: EISENHOFER, Luis, *Litúrgica catòlica*, Friburgo de Brisgovia, 1940.
- JUNYENT, 1978: JUNYENT, Eduard, "Els XII seniores del monument de Setmana Santa a la catedral de Vic" a *Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos*, vol. VI, Barcelona, 1978, pàgs. 237-243.
- MARTIMORT, 1961: A. G. MARTIMORT (dir.), *L'Église en prière. Introduction à la Liturgie*. Paris/Tournai/ Rome/New York, 1961.
- MIRÓ, 1990: MIRÓ I BALDRICH, Ramon, "La Passió a l'Urgell. Segles XV i XVI" dins *URTX*, núm. 2 (Tárrega, 1990), pàgs. 79-90.
- MIRÓ, 1991: ..., "La confraria de sant Esteve a Tárrega" dins *URTX*, núm. 3 (Tárrega, 1991), pàgs. 141-163.
- MIRÓ, 1992: ..., *Activitat teatral a Cervera des del segle XV fins a mitjan segle XIX*, Microfitxa, Bellaterra, 1992 [1994].
- MIRO, 1995: ..., "Predicar la Quaresma a Cervera als segles XV i XVI" dins *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes, XXX* (Miscel·lània Germà Colón, 3), Barcelona, 1995, pàgs. 81-107.
- PASCHER, 1965: PASCHER, Joseph, *El año litúrgico*, BAC, núm. 247, Madrid, 1965.
- RIPOLLÉS, 1929: RIPOLLÉS, Vicens, "La Litúrgia de Setmana Santa en la Catedral de València el segle XV. IV. Divendres Sant" a *Vida Cristiana*, any XVI, núm. 129 (Barcelona, 1929), pàgs. 207-213.

ANNEX DOCUMENTAL

1

1480, abril, 1

Albarà de sis sous a Aparici Ripoll per una biga que serví per fer la creu utilitzada per a la crucifixió de Jesús el Divendres Sant.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1479-1490*, f. 19v

Los pahers l'any present e dejús scrit de la vila de Tárrega al sènyer en Borthomeu Beltal, sotsclavari en lo dit any, volem, sènyer, e.ns plau que de les pecúnies de la dita sotaclavaria de que vénen a mans vostres, donets e paguets a.n Aparici Ripol sis sous, los quals a ell són deguts per rahó de una bigua que ha servit per fer la creu, la qual ha servit a cru[c]ificar lo Jesús al Divendres Sant. E reteniu-vos lo present en loch de haver paguats dits sis sous, lo qual volem a vós ésser fet per en Ffranci Mir, notari e scrivà de la casa de la paheria, e sotsignat de nostres manslo primer dia de abril, any MCCCCLxxx.

2

1480, abril, 1 i setembre, 5

Refeta de l'albarà de sis sous fet a Aparici Ripoll per la biga que serví per a la creu de Jesús el Divendres Sant.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1479-1490*, f. 40v

Los pahers l'any present e dejús scrit de la vila de Tárrega al sènyer en Benet Sala, sotaclavari en lo

dit any de dita vila, volem, sènyer, e.ns plau que per tant com huy albarà, lo qual s'ere fet a.n Aparici Ripol, no ha sortit son degut effecte, volem que per vós sie complit. Lo qual dit albarà és de la tenor següent: Los pahers l'any present e dejús scrit de la vila de Tárregua al sènyer en Borthomeu Beltal, sotsclavari en lo dit any, volem, sènyer, e.ns plau que de les pecúnies de dita sotaclavaria que vénen a mans vostres donets e paguets a.n Aparici Ripol sis sous, los quals a ell són deguts per rahó de una bigua que ha servit a ffer la creu del Jesús al Divendres Sant. E retenit-vos lo present en loch de haver paguats dits sis sous, lo qual volem a vós ésser fet per en F. Mir, notari e scrivà de la casa de la paheria, e sotsignat de nostres mans lo primer dia de abril, any MCCCCLxxx. Miquell Farreró, Andreu Agramunt, Andreu Canella, Johan Scuder, lo qual preinsert albarà nos és stat restituhit en sa pròpia forma e aquell havem fet cancel.lar. E retenit-vos lo present en loch de haver paguats dits sis sous, lo qual volem a vós ésser fet per en Ffranci Mir, notari e scrivà de la casa de la paheria, e sotsignat de nostres mans a .v. de setembre, any MCCCCLxxx.

3

1482, abril, 6

Albarà de quatre lliures nou sous i deu diners a Joan Ponces, especier, per cera i mans de fer el ciri pasqual, pels quatre ciris del monument i per altres

despeses en cera, cera gomada i paper.
AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1479-1490, f. 59r/v

Jolià Ponces.

Los pahers l'any present e dejús scrit de la vila de Tàrregua al honrat en Damià Prunera, clavari en dit any de dita vila, // preguam-vos, sènyer, que de les pecúnies que procehexen de les impusicions e altres emoluments de dita vila e vénen en mans vostres, donets e paguets al honrat en Johan Ponces, specier, quatre liures nou sous deu diners, a ell degudes per les causes següents: Primo per xviii liures de cera que meté al ciri paschal lo present any, a ii sous iiiii diners liura munte dues lliures dos sous. Item per les mans de fer dit ciri pasqual, huyt sous huyt diners. Item per quatre ciris que han servit al Corpus stant en lo monument, pesaren quinze liures quatre onces, munte trenta-cinch sous huyt diners. Item per los cucurrons del ciri paschal del any passat, que pesaren una onza de cera, quatre diners. Item per una onza de cera gomada e per una mà de paper que pres en Rovira, hun sou quatre diners; e per tres quarts e mig candelas de cera per vendre les impusicions, hun sou deu diners. E retenit-vos lo present en loch de haver paguades dites quatre liures nou sous deu diners, lo qual volem a vós ésser fet per en Ffranci Mir, notari e scrivà de la casa de la panderia, e sotsignat de nostres mans a vi de abril any MCCCCLxxxii

Andreu Canella, Anthoni
Torres e Beltal.

4

1482, abril, 8

Albarà de trenta-un sous a Jaume Junqués, perquè els despengué pels pobres la vespra de Pasqua.
AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1479-1490, f. 60r

A.n Jacme Junqués.

Los pahers l'any present e dejús scrit etc., al honrat en Damià Prunera, clavari en dit any de dita vila, preguam-vos, sènyer, que de les pecúnies que procehexen de les impusicions e altres emoluments de dita vila donets e paguets o en compte li prenguats de la impusició del peix trenta-hun sou, los quals ha bestrets de voluntat nostra e vostra per donar als pobres vergonyants la vespre de pascha de Resurrecció. E retenit-vos etc., lo qual volem etc., e sotsignat de nostres mans a .viii. de abril, any MCCCCLxxxii.

5

1487, abril 6

Refeta de l'albarà de quatre lliures nou sous i deu diners a Joan Ponces, especier, per les despeses en cera, cera gomada i paper.
AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1479-1490, albarà solt a les cobertes.

Los pahers l'any present e dejús scrit de la vila de Tàrrega al honrat en Damià Prunera, clavari en dit any de dita vila, preguam-vos, sènyer, que de les pecúnies que procehexen de les impusicions e altres emoluments de dita vila e vénen a mans vostres, donets e paguets al honorable en Johan Ponces, specier, quatre lliures nou sous e deu diners a ell degudes per les causes següents: Primo per dehuys liures de cera que ha mesa al ciri pasqual del present any, a rahó de dos sous quatre diners liura, munte dues lliures dos sous. Item per les mans de fer dit ciri pasqual, huyt sous huyt diners. Item per quatre ciris

que han servit al Corpus stant en lo monument, que pesaren quinze lliures quatre onces, munte trenta-cinch sous huyt diners. Item per los recurrons del dit ciri pasqual del any passat, que pesaren una onça de cera, quatre diners. Item per una onça de cera gomada e per una mà de paper que pres en Rovira, hun sou e quatre diners; e per tres quarts e mig candelas de cera per vendre les impusicions, hun sou deu diners. Per què sumen dites quatre liures nou sous e deu diners. E reteniu-vos lo present en loch de haver paguades dites quantitat, lo qual volem a vós ésser fet per en Ffranci Mir, notari e scrivà de la casa de la panderia, e sotsignat de nostres mans a .vi. de abril any MCCCCLxxxii.
Ès reffet

Jacme Junqués
Antoni Sabanés (?)

6

1546, març 14

Al consell del dijous, catorze de març, els paers comuniquen que alguns volen fer la Passió si els ajuen en fer els cadafals, llogar caretas i demanar llicència a l'inquisidor. Accepten.

AHCT, FM, *Llibre de consells*, 1538-1557, f. 134 r.

(Al marge.) Fer la Passió.

E més fonch proposat per dits senyors de paers a dit honorable Consell que per alguns los han dit com tenrien intent de fer la *Resurrecció de Làtzer* o la Passió, y que no volrien sinó que la universitat pach los gastos de fer cataffals y loguer de caretas, y per ço que obtinguen llicència del senyor ynquisidor. E per ço lo honorable Consell fassa la deguda determinació.

E fonch determenat que la universitat haja lo càrrech de haver la llicència del senyor ynquisidor y fer dita representació y *Resurrecció de Làtzer*; y que paguen los gastos de fer los cataffals, y que per adjutori de màscaras pague un ducat y servisca per los qui no tenran comoditat.

7

1546, abril 21

Despeses en informar-se del jubileu, en els cadafals i el monument.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, f. 67 v

Més dos sous, los quals se són dats a un home que fou tramès a Cervera per obs de saber la forma del jubileu ll. ii s.

Més dos sous y sis dinés per cent claus ternés se són comprats per obs dels catafals fets per la Passió ll. ii s. vi [d.]

Més tres lliures, quatorze sous y nou dinés per trenta-tres liures tres onces de cera nova comprada per obs de fer los quatre ciris per al monument -ço és, per il.luminar lo Corpus-, y per lo ciri pasqual, a raó de dos sous y tres dinés la liura iii ll. xiiii s. viiii [d.]

8

1546, abril 21

Despeses fetes per Salvador Mir, sotaclavari; n'hi ha en cercar les màscaras a Lleida, en treure un trasllat de la consueta cerverina de la Passió, en claus pel cadafal d'Herodes i en aiguacuit i colors per fer mitres d'Annà i Cayfàs i quatre diademes.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, ff. 67 v i 68 r.

11

Més teniu donat a Antoni Marleda, qui anà a Leyda per portar màscares per obs de la Passió, dos reals ll. iiiii s.

1546, maig 29

(...)

Més teniu donat dos reals a mossèn Muntaner, notari de Cervera, per un traslat tragué de la consueta per les coses de la Passió ll. iiiii s.

Albarà de les despeses fetes per Joan Jordà, abans sotaclavari; n'hi ha en el lloguer de les màscares a Lleida i en tornar la fusta que serví pels cadafals.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, f. 68 v.

//

Més un diner teniu pagat per claus teniu comprats per obs de fer lo catafal de Herodes ll. s. i [d.]

Primo deset sous per vós de voluntat nostra donats a.n Francesch Ponces, conpaer nostre, los quals teniu pagats en Leyda per mans del jendre d'en Pere Dos, per les màscares se logaren per obs de la Passió feta lo present any en la present vila ll. xvii s.

(...)

Més un sou y set dinés teniu pagats per ayguacuyt y colors teniu comprades per obs de fer les mitres de Annà y Cayfàs, y quatre diademes de presets, relevades totes les mans ll. i s. vii [d.]

Més quatre sous teniu donats de nostra voluntat a dit Ponces, conpaer, los quals pagà a uns homes que traqueren la fusta de la plaça y la aportaren a lurs amos, la qual fusta havia servit per los catafals s'eren fets per la Passió ll. iiiii s.

9

1546, abril 21

Albarà de les despeses fetes per Salvador Mir, piloner; n'hi ha en fer el cadafal de Jesús, en muntar les creus de Jesús i dels dos lladres i també el ducat donat a mossèn Rabassa, que feia de Jesús.

12

1546, desembre 18

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, f. 69 r.

Albarà de despeses fetes per Pere Riera, sotaclavari; li paguen per una biga d'àlber li prengueren per fer les cuixes de la creu de Jesús quan feren la Passió.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, f. 73 v.

Més un sou per claus mallalls y ternés comprats per obs de les creus dels ladres fetes per obs de la Passió ll. i s.

Més nou sous per una biga de àlber vos prenguérem per obs de fer les cuixes a la creu del Jesús quant se féu la Passió ll. viiii s.

Més un sou per les aludes comprades per obs dels brassos de la creu del Jesús ll. i s.

Més dos sous donats a uns serradós qui serraren una biga per obs de les cuxes de la creu del Jesús ll. ii s.

(...)

Més nou sous per tres cayrats de pi, quiscun de vint-y-quatre palms, comprats per obs de fer les creus dels ladres ll. viiii s.

13

1547, gener 11

Més quatre sous en paga de dos lates se són perdudes de les que lexà per fer lo catafal del Jesús dit Mir ll. iiiii s.

Albarà de despeses fetes per Mir, piloner; en anar a cercar les màscares a Lleida i tornar-les, i en anar a buscar un vestit de diable al Tarròs.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, f. 74 r.

Més un ducat té donat a mossèn Rabassa per determinació de Consell, per lo càrrech té pres y treballs sostenguts per ésser Jesús i ll. iiiii s.

Primo vuyt sous per compliment de dotze sous per anar a Leyda per portar les màscares eren mester per la Passió se féu lo any passat en la present vila y per tornar-hi aquelles ll. viii s.

Més un sou per anar al Tarròs per sercar lo vestit del diable era mester per dita Passió ll. i s.

10

1546, abril 24

Al consell del dissabte, vint-i-quatre d'abril, els paers proposen ajudar més a les despeses que s'han fet a la representació, i especialment mossèn Rabassa, que ha fet de Jesús. Accepten pagar totes les despeses i donar un ducat a mossèn Rabassa.

AHCT, FM, *Llibre de consells*, 1538-1557, f. 135 r i v.

14

1547, gener 13

E més fonch proposat per los senyós de paers que en la representació se té feta de la *Passió de Nostre Senyory Resurrecció de Làtzer* se haurien fets molts gastos, y per quant en lo consell se determenà se fes, fonch lo intent de pagar solament les carettes y cataffals; y axí mateix, que alguns serien de parer se dàs alguna cosa a mossèn Rabassa, que ha pres lo càrrech de ésser Jesús y ho ha fet tant bé. He per ço que no poden fer més ells de bo e sumissió, se done rahó al Consell y que ell determene lo faedor y ells executaran sa determinació.

Albarà de despeses fetes per Mir, piloner; despesa en envelar la plaça quan es féu la Passió.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, f. 75 r.

Més quaranta sous per envelar de teles la plaça de la present vila lo any passat quant se féu la Passió ii ll. s.

15

1547, març 5

//

E fonch determenat per dit honorable Consell que la universitat pague tots los gastos fets per dita representació; y que.s done a dit mossèn Rabassa, per los affans té presos, un ducat.

Albarà de despeses fetes per Salvador Mir, piloner; despeses en cera pels quatre ciris del monument i pel ciri pasqual, cera gomada pel monument, cera per a la corona de Jesús i en pagar el frare confessor del jubileu.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, f. 77 r.

Més nou sous per los quatre ciris del Corpus e lo ciri pasqual los féu dit Mir per a Pasqua de vint-y-sis d'abril cinc-cents quaranta-sis, en los quals posà tres lliures set onzes de cera hera nova manco (?) de les vint-y-dues liures ne havia comprades dels sinquanta sous li havia donats en Francesch Mir en la fira de Bellpuig e onze liures li.n havie portada en sa casa dit Mir, a raó de dos sous y mig la liura valen dits nou sous ll. viii s.

Més per les mans de obrar la cera de la vila a raó dos dinés per liura, cinch sous y sis dinés ll. v s. vi [d.]
Més un sou y sis dinés per tres onzes de cera gomada pres en Pere Dos per al Corpus, per sagellar ll. i s. vi [d.]

Més dos sous y sis dinés per los cucurrans per lo ciri pasqual pres dit Pere Dos, pesaren cinch onzes ll. ii s. vi [d.]

Més tres sous per les mans de capsar lo ciri pasqual ll. iii s.

Més dos sous y vuyt dinés per vuyt onzes de cera verda posà en la corona del Jesús ll. ii s. viii [d.] (...)

Més sis sous donà per manament dels paers al frare qui confessà al jubileu ll. vi s.

16

1547, abril 1

Albarà de despeses fetes per Antoni Torres, plegador de diners de forments; lloguer de màscares a Cervera i anar a cercar la vesta de Jesús.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, f. 79 v.

Més sis sous per dos màscares logaren a Cervera y per haver la veste del Jesús trameteren vostre fill ab una mula logada, havia de servir tot per la Passió se féu lo any passat en la present vila ll. vi s.

17

1547, desembre 3

Albarà de despeses fetes pel sotaclavari; hi ha el pagament d'ajut a fer el cadafal de la Passió i per tres posts que es van perdre.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, f. 85 v.

Item a mestre Montaner deu sous per dos dies vagà en ajudar ha fer lo catafal quant feren la Passió en la present vila, y per tres posts de àlber se perderen de dit catafal ll. x s.

Item a mestre Cisteró, fuster, setze dinés a ell deguts per lo adob féu en lo bastiment del ciri pasqual lo any passat ll. i s. iiiii [d.]

18

1555, març 22

Albarà de despeses fetes per Palau, arrendador de la carlania; entre altres, pagà quatre sous a Joan Mir, paer, per haver-los donat de caritat als d'Arbecha que representaren el Misteri de sant Cristòfol.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, ff. 193 v i 194 r.

Albarà a dit Palau, arrendador de la carlania. Los pahés etc., ne doneu e pagueu a les persones dejús scrites les quantitats davall mencionades a elles per la universitat degudes per les causes y rahons

dejús scrites, les quals entre totes prenen suma de trenta-set sous y tres dinés. E reteniu etc., lo qual etc., a .xxii. de març del any MDLV.

Primo a.n Joan Mir, conpaer, deu sous y sis dinés; ço és, quatre sous per la caritat ell donà als de Arbecha, qui representaren lo *Misteri de sant Cristòfol* en la present vila, per ésser primés; // y quatre sous per oli donà lo vespre de Carnestoltes per dues cassoletes de oli cremaren en la plaça quant ballaren; e diuit dinés a un home qui ajudà a tirar lo ordi a la casa de la payria, qui donà Jenot Rialp; y un sou per un barralet de tinta per la paeria; tot ll. x s. vi [d.]

19

1555, juny 15

Part d'un albarà de molts al sotaclavari; consten les despeses de setze sous en fer fer dos cadafals a la plaça major, per als paers, prohoms i gent estrangera, per veure la Història de la vida cristiana el dia de Cincuagesma.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, f. 198v

Albarà a dit sotaclavari.

Los pahés etc., ne doneu e pagueu a les persones dejús scrites les quantitats davall mencionades a elles per la universitat de la present vila degudes per les causes y rahons dejús spressades, les quals entre totes prenen suma de trenta-sinch sous. E reteniu etc., lo qual etc., a .xv. de juny any MDLV.

Primo a mestre Joan Amargós, fuster de la present vila, dotze sous a ell deguts per les mans de fer y desfer un catafal en la plaça Major per als senyors de pahés e pròmens y gent estrangera, per lo dia de Cincogesma, quant se representà la *Història de la Vita Christi*; diem ll. xii s.

Més a mestre Francesc Pellicer, mestre de cases, quatre sous, a ell deguts per lo adjutori de fer altre catafal per la gent estrangera; dich ll. iiiii s.

20

1555, juliol 13

Part d'un albarà de molts al sotaclavari; recull la referència a la representació de la Història de la vida cristiana a la plaça Major, i la despesa de cinc sous i mig pagats pel cadafal fet a l'interior de l'església major per representar part de la Passió el Dijous Sant passat.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, f. 200v

Albarà a dit sotaclavari [Jordà, òlim sotaclavari]
Los pahés etc., ne doneu e pagueu a les persones dejús scrites les quantitats davall mencionades, a elles per la universitat de la present vila degudes per les causes y rahons davall mencionades, les quals totes junctes prenen suma de deu sous y sis dinés. E reteniu etc., lo qual etc., a .xiii. de juliol del any Mil sinch-cents cinquanta-y-sinch. (...)

Més al matex [mossèn Pere Riera, conpaer nostre] dos sous per tants ne té pagats, ço és, al spitaler un sou per netejar la plaça Major quant feren la *Història de la vida cristiana*; y deu dinés per corda per un atambor; y dos dinés per un metxer per la làntia de la Vera Creu. Tot diem ll. ii s.

Més dareu a.n Lorenç Gordiola sinch sous hi sis dinés per tants, de voluntat dels pahés a nos predecessors, ne té pagats a uns òmens qui feren un catafal dins la sglésia major lo Dijous Sant prop passat, representant

part de la *Passió de Christo*, y per abaxar les creus de la payria y tornar aquelles a son loch; diem ll. v s. vi [d.]

21

1555, setembre 13

Part d'un albarà de molts al sotaclavari, perquè pagui a mestre Joan Carreres, manyà targari, treballs fets per la vila; recollim les despeses en adob de l'arbre que puja la cortina de l'altar major i altres estris relacionats amb la cortina.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, f. 203r i v.

Més per un sèrcol de ferro per l'arbre que puge la cortina del altar major y un ferro qui entre al cap del arbre, un real; dic ll. ii s.

Més per dues launes per a la lanterna del arbre de dita cortina, un sou; dic ll. i s.

Més per guarnir vuyt corrioles per al mateix torn, deu sous; dic ll. x s.

(...)

Més per adobar dues frontisses per a la porta de l'altar major, de la cortina, sis diners ll. s. vi [d.]

(...)

Més per un pany ab sa clau y ab son sobrepany per lo armari és dins la secrestia, per tancar la soga del altar major, dos sous y mig; dic ll. ii s. vi [d.]

22

1555, desembre 3

Part d'un albarà de molts a Isern, sotaclavari; pagament de dos sous a un fadrí que portà bancs i cadires que serviren per al cadafal on es representà la Vida cristiana.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1540-1556, f. 207r

Més a un fadrí qui aportà los banchs y cadires per adobar y clavar un catafal per representar la Vida cristiana, dos sous ll. ii s.

23

1558, abril, 23

Determinació de Consell que la processó de l'Àngel Custodi es faci l'endemà, diumenge, per l'interior de la vila i amb el mateix recorregut que la de Corpus; i que, havent-se de representar la Història de Nostra Senyora del Roser, no puguin entrar forasters.

AHCT, FM, *Llibre de consells*, 1556-1567, f. 102v

Item fon feta determinació per dits honorables pròmens que la professó del Àngel Custodi fahedora per a demà, Déu volent, se faça per dintre la vila, per allí a hont acostume de anar la professó del Corpus, y no fora la vila per ninguna via.

Item fonch feta determinació que demà, diumenge, havent-se de representar la *Història de Nostra Senyora del Roser*, per quant lo aplec de la gent poria danyar, que no entre ninguna persona que poblada no sia dins la vila.

24

1569, setembre, 2

Part d'un albarà de molts a mossèn Pere Tapioles, receptor de diners de la vila, en què se li donen dotze sous que despengué en un mestre de cant per a les

Pàssies i l'ofici de Setmana Santa, i deu sous que gastà en un parell de capons pel predicador -sembla de la Quaresma.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1567-1576, f. 43v

Més vos retindreu vint-y-dos sous, ço és, xii sous donàreu per la vila a un mestre de cant per cantar les pàsies y fer lo ofici la Setmana Sancta en la present vila; y deu sous per un parell de capons per al preycador ll. ii s.

25

1576, abril 21

Albarà de molts a Janot Faliu, sotaclavari; despeses en roba per als representants de la comèdia Set pecats mortals, en un cadafal per als paers i en pagar els joglars que sonaren a la comèdia.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1567-1576, f. 145 v.

Item té donat dos serpelleres que serviren ha fer roba als representants de la comèdia dels *Set pecats mortals* ll. xii s.

Item per fer lo catafal per a nosaltres [els paers] en dita representació, per claus y altres coses ll. iiiii s. iiiii [d.]

Item té donat ha Barulls (ratllat) Vilar y sos companyons quant sonaren en dita representació iiiii ll. s.

Item ha Barulls trenta sous, que ab altres sonaren lo dia de la Pasqua passada, com los altres fossen pagats y no ell ll. x s.

Item té donat per quatre bastardes que serviren ha fer llanternes per a la professó y per fer punyeres a la plassa ll. viii s.

26

1581, març, 27

Albarà de vint-i-quatre sous a l'estudiant terrassenc Bernat Aimerich, contraaix de cant d'orgue, per haver restat a la vila les dues últimes setmanes de Quaresma i els dies de Pasqua, en què ha cantat als oficis i, amb la seva participació, ha reforçat la capella.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1576-1588, f. 78v

Albarà al dit mossèn Francesc Ferrer.

Los pahers etc. ne doneu y pagueu a mossèn Bernat Aymerich, stodiand de la vila de Tarrassa, contraaix de cant de orgue, vint-y-quatre sous, los quals per nosaltres li són estats promesos donar per ajuda de costa per los dies de la setmana de passió y sancta y estos dies sants de Pascha se és detingut en dita vila y ha servit en la yglésia major y officis divinals cantant y decorant la capella de dita yglésia. E retteniu etc., a .xxvii. de mars MDLxxxi

27

1589, abril, 2

Albarà de molts a Carreres; despeses a un mestre de cant de Jaca i a dos nebots seus que cantaren part de la setmana del diumenge de Passió, tota la Setmana Santa i fins al segon dia de Pasqua, als oficis i altrament.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1586-1593, f. 80r

Primo donareu a nostre compaher, mestre Joan Armingol, per lo que té feta la despessa a un mestre de cant y ha dos nebots seus petits, també cantós, de la ciutat de Jacha, los quals an cantat part de la semana

de dominica in passione y tota la settimana sancta, fins lo segon dia de la Pasqua, que són onze dies; a raó [de] quatre reals per quiscun dia, valen .iiii ll. viii s.
Item donaren al matex mestre de cant per los treballs té sumits ell y sos nebots en cantar los officis y altrament en dita iglésia .ii ll. s.

28

1592, març

Pagament de dues lliures d'ajut als representants que representaren obres "al divino" durant la Quaresma.
AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1586-1593, f. 187r

Item tenui donat a uns representants que representaren molts dies en la Quaresma al divino, per ajuda de costa vint reals .ii ll. s.

29

1592, març 28

Part d'un albarà de molts en què consten les despeses en adobar les tenebres del campanar, en adobar les carrutxes del ciri pasqual i en posar i treure la cortina davant l'altar major.
AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1586-1593, f. 190v

Item al dit mestre Jaume [Roig] per adobar les tenebres del campanar y posar dos masses y altres treballs .ll. .iiii s.

Item per adobar les carrutxes del ciri pasqual .ll. v s.
Item per posar y llevar la cortina davant lo altar major lo primer dia de Coresma y llevar lo Disapte Sanct, per tot .ll. .iiii s.

30

1603, febrer 19

Albarà del pagament de dues lliures a T. de Aguilar, per ajuda de costa a la seva companyia de comedians, que han representat diverses comèdies a la vila.
AHCT, FM, *Llibre d'albarans* 1603-1617, f. 16 r

(marge :) Ajuda de costa de representants .ii. ll. s.
Albarà a mo[ssèn] Corchó.

Los pahers etc. ne doneu e pagueu a T de Aguillar, representant, ab sa companyia vint reals per ajuda de costa per les comèdies an fet en la present vila, attès que van ab necessitat, se.ls done dita ajuda de costas. E reteniu etc. lo qual etc. als .xviii. de febrer MDCiiii.

31

1612, abril 20

Part d'un albarà de molts en què paguen sis sous a Joan Clusa per dues ampolles de vi, per un refresc que es donà als paers i prohoms en tornar de visitar els monuments.
AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1603-1617, f. 261r

Item dit dia tenui pagat a ms. Joan Clusa sis sous, y són per dos ampolles, una de vi blanch y altra de vi claret nos vengué a obs de la paheria per a un refresc se donà als pahers y prohòmens quant vinguérem de sercar los monuments. Diem .ll. vi s.

32

1618, abril 12

Pagament de dos reals al fuster Bernat Sunyer per haver fet el cadafal a l'església major per cantar la Pàssia.

AHCC, FM, *Llibre d'albarans*, 1617-1643, f. 21r

Primo a 12 de abril 1618, tenui donat [mossèn Gaspar Teixidor, clavari] a Bernat Sunyer, fuster de la vila, dos reals per lo que à fet lo catafal en la iglésia mayor per cantar la Pàssia lo dia de Rams y altres dies .ll. 4 s.

33

1626, desembre, 3

Albarà de pagament de tres lliures i mitja al pintor mestre Roca, per haver pintat els gonfanons de la passió.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1617-1643, f. 161v

(marge:) lo pintar los ganfanons de la paciò .iii lliures x sous

Los pahers etc. al sènyer mestre March Spígol, clavari lo present any de les pecúnies de dita universitat, volem ne doneu y pagueu a mestre Roca, pintor, tres lliures deu sous, dich .iii ll. x s., y són per pintar los gamfanons de la vexilla de la paciò de Christo. Y reteniu etc. Datt. en les cases de la paheria vuy a .iii. de decembre MDCxxvi.

34

1694, abril, 5

El paer en cap proposa al Consell que enguany facin el monument davant l'altar major perquè ja està enramat, i s'estalviaran d'ornar la capella del sant Crist, que era el lloc acostumat; el Consell aprova la proposta.

AHCT, FM, *Llibre de consells*, 1684-1698, f. 281v

Fonch proposat per dit magnífich paer en orde primer que lo reverent doctor Joseph Matheu, prevere y rector de la present vila, li ha representat que per quant vuy se troba enramat lo altar major de la iglésia parroquial de la present vila y ben adornat, y en la capella del sant Christo, a hont se acostume fer lo monument, ha de costar de adornar-se, que per ço si la universitat té gust d'això, farian lo present any dit monument en dit altar major. Y així vejan lo que se li ha de respondrer.

Fonch resolt se li respongue que la universitat y ve bé, y que.s fasse com ho ha demanat y se troba proposat.